

Otto Antonini O velikoj i ne-velikoj umjetnosti

Nikola Albaneže

Izložba u MGZ-u može poslužiti kao paradigma kako iz obilja građe znalački odabrati materijal, učiniti selekciju primjerenu prostoru, oblikovati izložbu koncentracijom na raspored svega par elemenata, te iskoristiti pritom likovna rješenja određene teme i predmete vezane za nju kao dokumente vremena za ukupni dojam cjelovitog ostvarenja, što sve zajedno ukazuje na vrsnu muzeološku realizaciju u čijoj je osnovi razumijevanje izložbenog medija.

Izložba "Otto Antonini, Zagreb i "Svijet" / "Svijet" i Zagreb dvadesetih...", Muzej grada Zagreba, studeni - prosinac 2006. (siječanj 2007.)

Fotografije s postava izložbe Miljenko Gregl

Mnogolikost izložbe, njeno svojstvo da fizički uključi posjetitelja u ozračje koje istodobno nudi rasonodu i edukaciju, svojstvo neograničenih varijacija doživljaja koje ovisi o njegovu kretanju i odnosu koji uspostavlja s izloščima, potencijal je što ga autori izložaba nastoje što bolje i potpunije realizirati. Dakako, ako su svjesni mogućnosti koje im stoje na raspolaganju, tada će i uspješnost izložbe, shvaćene u kategorijama kvalitete, biti cjelovitija (sam uspjeh u smislu posjećenosti ovisi pak o nizu drugih čimbenika koje objedinjujemo terminom marketing). Pristupimo li izložbi Otto Antonini, "Zagreb i "Svijet" / "Svijet" i Zagreb dvadesetih..." s kriterijima koji propituju dosegnute razine bitnih aspekata ekspozicije - razrade-

nost koncepcije, zanimljivost odabranih eksponata i estetsko oblikovanje - ustvrdit nam je kako su njeni autori - Željka Kolveshi, autorica koncepcije izložbe i Željko Kovačić, autor oblikovanja izložbe - u velikoj mjeri ispunili i na najbolji način ostvarili mogućnosti koje je pružala odabrana tema.

Naime, prikazati određeno razdoblje kroz djelovanje osobe, te istodobno protumačiti to djelovanje u kontekstu vremena, pristup je što ga Željka Kolveshi (tu o njoj govorimo kao o istraživaču koji rezultate svoga stručnoga rada iznosi u studiji objavljenju u izložbenom katalogu) sustavno gaji i provodi na životopisima raznih osoba, pomalo zanemarenih, a važnih po svome djelovanju u povijesti grada Zagreba. Istina, tako se može pristupiti i poznatim, dapače slavnim ličnostima i opusima, postupak nije kontraindiciran u njihovom slučaju, tek želimo istaći svrhovitost kontekstualne metodologije u naraciji iz općedruštvene percepcije potisnutih osoba, predmeta i zbivanja. Međutim, budući da je ovo recenzija izložbe, a ne publikacije (uspud budi rečeno, tekst u publikaciji je

od recenzenata ocijenjen kao izvorni znanstveni rad), moramo razmotriti kako je proveden taj specifični proces vizualizacije, konkretne pretvorbe prikupljenog i selektiranog materijala u jedinstvenu cjelinu čija je funkcija komunikacija s posjetiteljima. Prije toga tek riječ-dvije o temi.

Ponekad je djelo poznatije od svog tvorca, naprosto ga nadraste. Dogodilo se to i Ottu Antoniniju (1892 - 1959), ilustratoru i grafičkom dizajneru te prvom uredniku ilustriranog tjednika "Svijet", u razdoblju od 1926. do 1932. godine. 'Zasluge' za to idu našoj likovnoj kritici, odnosno povijesti umjetnosti koja je zanemarila opus sačinjen od jeftinih, reproduciranih slika masovne potrošnje te od

mondenih portreta što ugadaju građanskom ukusu. Upravo su ilustracije najzanimljiviji dio njegove ostavštine; tu ga možemo vrednovati kao reprezentativnog predstavnika sveeuropskog stila toga razdoblja - art decoa, u našoj sredini ne naročito cijenjenoga smjera u slikarstvu (drukčije stoje stvari u primijenjenim umjetnostima). Pa ipak, popularnost "Svijeta" kao prvoga modernog magazina učinila je da njegove kompozicije žanr-scena iz visokog društva, koje su i odražavale i tvorile duhovnu klimu Zagreba, točnije životni stil određenoga društvenoga sloja, ostanu trajno u memoriji širokoga kruga domaće publike.

Odluka da se od svega raspoloživog materijala izložba usredotoči na period kada Antonini uređuje "Svijet" - pored kratkoga uvodnog osvrtu na prethodne godine i još kraćega na postsvjetovsko razdoblje - potpuno je opravdana i potvrđuje shvaćanje važnosti selekcije, dapače redukcije eksponata s ciljem efikasnije izložbene poruke. Budući da se navedene godine, tzv. "lude dvadesete", najlakše asociraju s afirmacijom jazz glazbe ("jazz age"), video uradak (autor Ivan Marušić Klif) u kojem su Antoninijevi crteži plesnih parova animirani uz pratnju audio snimke Rudyja Wiedoefta postaje amblematični provodni motiv koji je mogao poslužiti kao intermedij. Sama izložbena interpretacija svedena je na jukstaponiranje tri niza: prvi čine ilustracije okupljene oko određene zajedničke teme (Dama, Moda, Auto, Zabave i

ples, Karneval, Putovanja, Senzacioje itd.), drugi osobni predmeti obitelji Antonini koji su u svezi sa temom (ženska kapa, večernja toaleta, fotografije...) te prateći, sažeti komentari kojima se razjašnjava sadržaj grupiranih izložaka. Jedna od ilustracija, povećana sedam puta, služi istodobno kao plakat - vizualni signal koji trenutačno obavještava promatrača o čemu je riječ - i kao pozadina u čijem izrezu biva smještena vitrina s predmetima. S te iste pozadine izdižu se u različitom stupnju odstojanja ostale ilustracije što sve zajedno dinamizira postav u ritmu prostornih neočekivanosti i kompozicijske asimetričnosti (asocijacija sa sinkopama nije slučajna). Dodajmo ovome i dobru rasvjetu (za sada, nažalost, rijetko uspjelu u našim izložbenim prostorima) kako bismo potkrijepili zaključak o iznimno dobroj suradnji ne relaciji kustos - dizajner što je rezultiralo nadasve kvalitetnim rješenjima u većem dijelu izložbe (samo je zagonetna pregrada pored koje posjetitelj prolazi na početku i na kraju obilaska ostala kao tuđ i nedefiniran element). Tek je odabir plakata donekle dvojben; premda je preuzeta ilustracija vrhunsko likovno rješenje kojim je Antonini popratio odnos "naših sredenih prilika" prema umjetnosti (naslov "Slikarstvo i glazba", "Svijet", Zagreb, 31. III. 1928. s aluzijom na kubistički stil), ta kompozicija vjerojatno je teže čitljiva i stoga ne nalazi odjeka kod šire publike, a nije ni tipična za Antoninijevo likovno stvaralaštvo. Dakako, odlična ocjena same izložbe time ne može biti umanjena.